

Examenverslag van bedrijfseconomie havo, eerste tijdvak (2023)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag: *In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?*

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag.
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Marketinginstrumenten' van de uitleg 'Ondernemen & marketing' zijn de onderdelen van de marketingmix (de 4 P's) besproken. Deze informatie kon je gebruiken om te bedenken bij welke van de 4 P's de twee zekerheden hoorden. Met dit soort vragen heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 183.
	2	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De toezichthouders op financiële markten zijn tijdens de cursus niet behandeld, omdat dit grotebakstof is.
	3	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te scoren kon je gebruik maken van het 'Stappenplan examensom'. Hierin is de examentip behandeld om altijd het woord 'per' te markeren. Dit kon je helpen om de omzet per winkel te berekenen. Om het tweede punt te scoren kon je de formule voor procentuele verandering gebruiken, die behandeld is in de uitleg 'Procenten'.
	4	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je jouw algemene redeneervaardigheden gebruiken om te bedenken waarom het vergelijken op basis van omzet per winkel niet eerlijk is.
2	5	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Aandelen' is besproken wat het verschil is tussen aandelen en obligaties in termen van de beloning die investeerders krijgen en het risico dat ze lopen. Deze informatie kon je gebruiken om bij deze vraag twee punten te scoren.
	6	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de cursus heb je een hand-out gekregen over het onderwerp 'Rechtsvormen'. Hierin stond dat bedrijven die aandelen uitgeven (besloten of naamloze vennootschappen) rechtspersoonlijkheid hebben, en dat dit betekent dat schulden van het bedrijf niet doorbelast kunnen worden aan individuen. Deze informatie kon je hier gebruiken om een punt te scoren.
	7	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te scoren kon je gebruik maken van het 'Stappenplan examensom'. Hierin is de examentip behandeld om altijd het woord 'per' te markeren. Dit kon je helpen om het resultaat per aandeel in 2021 te berekenen. Om het tweede punt te scoren kon je de examentip uit de uitleg 'Procenten' gebruiken, waarin staat dat het getal dat de 100% is altijd na de woorden 'van de'/'van het' staat. Deze tip kon je gebruiken om te berekenen hoeveel procent van het resultaat na winstbelasting naar dividend ging.
	8	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Bij het eerste punt kon je gebruik maken van het deel 'SWOT-analyse' van de uitleg 'Ondernemen & marketing'. Daar is besproken dat de 'Opportunities' en 'Threats' met de externe omgeving van het bedrijf te maken hebben. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten was bedenken dat de externe factor te maken moest hebben met investeringen, omdat daarvoor liquide middelen benodigd zijn. Deze extra denkstap kon je ook het tweede punt opleveren.

9	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je gebruik maken van het 'Stappenplan examensom'. Hierin is het belang besproken van het markeren van het woord 'per'. Hier gaf dit woord aan hoe je het totale dividend kon berekenen. Dit kon je vervolgens van het resultaat na winstbelasting afhalen om het eerste punt te scoren. Het tweede punt kon je scoren met de formule voor de solvabiliteit die in de tekst was gegeven. Met dit soort vragen heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 19 of vraag 35. Vervolgens kon je een conclusie trekken volgens het ezelsbruggetje 'LEUC' uit het 'Stappenplan examensom' om het derde en laatste punt te pakken.	
10	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Let op: er is een aanvulling op het correctievoorschrift gepubliceerd met betrekking op deze vraag, waarin staat dat het eerste punt van deze vraag altijd wordt toegekend. In de uitleg 'Lenen' is besproken hoe je de interestkosten/-opbrengsten over een (obligatie)lening kon berekenen. Om het eerste punt te scoren moest je echter ook het koersresultaat berekenen. Tijdens de cursus is niet besproken hoe je het koersresultaat op obligaties/aandelen kan berekenen, omdat dit niet in de eindtermen van de syllabus staat. Om het tweede punt te scoren kon je gebruik maken van je algemene lees- en rekenvaardigheden. Je kon de gemiddelde obligatiekoers berekenen volgens de aanwijzing in de tekst, en het rendement per obligatie met de gegeven formule.	
	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Wat een procentpunt is en hoe je hiermee rekt is tijdens de cursus niet besproken, omdat dit grotebakstof is. Wel kon je hier een conclusie trekken volgens het ezelsbruggetje 'LEUC' om het laatste punt te scoren, als je wist hoe je met procentpunten kon rekenen.	
11	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Hoe je de waarde van een erfenis en de erfbelasting berekent, is besproken in de uitleg 'Financiële zelfredzaamheid'. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 208 en 209. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten was dat de beurskoers in percentages van de nominale waarde was gegeven, zodat je de waarde van de obligaties kon berekenen. Het kon helpen om te bedenken dat de nominale waarde de originele waarde is van een obligatie of aandeel en dus vast staat, zoals besproken in het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Aandelen'.	
12	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden kon je gebruik maken van je algemene lees- en rekenvaardigheden. Je kon hier je eigen antwoord op vraag 11 gebruiken. In het 'Stappenplan examensom' is het belang benadrukt van het markeren van woorden uit je einddoel, ook in je eigen antwoorden. Dit kon helpen om de juiste informatie te vinden bij deze vraag.	
3	13	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Balans' is besproken dat de post debiteuren gaat over klanten die nog moeten betalen. Deze informatie kon je gebruiken om de vraag te beantwoorden.
14	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te scoren kon het helpen om het woord 'per' te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit woord gaf hier aan dat je de omzet kon delen door het aantal bestellingen. Om het tweede punt te scoren was de informatie uit de voetnoot van belang. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van voetnoten, omdat hier belangrijke informatie in staat. Het derde punt kon je scoren door het woord 'per' te markeren, en de examentip van de uitleg 'Procenten' te gebruiken. Die examentip gaf aan dat het bedrag dat 100% is altijd na de woorden 'van de'/'van het' staat.	

	15	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken dat het resultaat berekend kan worden als het verschil tussen de opbrengsten en kosten. Ook is in de uitleg 'Resultaat' besproken dat de omzet berekend kan worden als de verkoopprijs keer de afzet. Deze twee formules kon je gebruiken om deze vraag te beantwoorden. Je had voor de kosten je eigen antwoord op vraag 14 nodig. Het kon hier helpen om woorden uit je einddoel te markeren in de tekst en in je eigen antwoorden, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'.
4	16	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Aandelen' is besproken dat een investeerder in aandelen zowel inspraak als een stukje winst krijgt, en dat dit stukje winst afhangt van de prestaties van het bedrijf. De extra denkstappen die je hier zelf kon zetten was bedenken dat inspraak de betrokkenheid van werknemers kan verhogen, en dat werknemers extra gemotiveerd kunnen worden om een hoge winst te behalen als ze hier zelf een stukje van mogen houden.
	17	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Human capital' van de uitleg 'Personeelsbeleid' is besproken dat een bedrijf de waarde van haar human capital kan vergroten door te investeren in haar werknemers, door bijvoorbeeld trainingen aan te bieden. Deze informatie kon je gebruiken om deze vraag te beantwoorden. Met dit soort opgaven heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 168.
	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Werknemersvertegenwoordiging' van de uitleg 'Personeelsbeleid' zijn de rechten van de OR besproken. Deze informatie kon je gebruiken om deze vraag te beantwoorden. Met dit soort opgaven heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 163.
	19	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon het helpen om nauwkeurig woorden uit je einddoel te markeren in de tekst, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Zo kon je bijvoorbeeld snel de percentages loonsverhoging en toeslagen, en informatie over de prijs van bij te kopen vakantiedagen vinden. Ook kon dit helpen om te onthouden dat je het loon per jaar moest berekenen, aangezien de tabel het loon per maand geeft.
5	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'KSF/KPI' van de uitleg 'Beoordelen' is besproken wat een 'kritische succesfactor' en een 'kritische prestatie-indicator' zijn, en hoe ze samenhangen. Ook zijn in die uitleg voorbeelden besproken over hoe je bij een KSF een KPI kunt bedenken en andersom. Deze informatie kon je gebruiken om deze vraag te beantwoorden.
	21	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Arbeidsovereenkomst' van de uitleg 'Personeelsbeleid' zijn de kenmerken van een zzp-overeenkomst besproken. Met die informatie kon je deze vraag beantwoorden.
	22	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag was het ten eerste van belang om de kosten voor één e-bike voor één maand te berekenen. Om dit te onthouden kon het helpen om het woord 'per' nauwkeurig overal te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. De afschrijvingskosten kon je berekenen met behulp van de formule uit het deel 'Afschrijving' van de uitleg 'Resultaat'. Door op het eind een conclusie te trekken volgens het ezelsbruggetje 'LEUC' uit het 'Stappenplan examensom', kon je de volledige twee punten pakken.
	23	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het eerste punt kon je scoren door je antwoord op vraag 22 te gebruiken. Hier was het van belang om op te merken dat je antwoord op vraag 22 voor één e-bike gold. Het kon hierbij helpen om nauwkeurig woorden uit je einddoel te markeren in de tekst en je eigen antwoorden, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Het tweede punt kon je scoren met behulp van de examentip uit de uitleg 'Procenten'. Die examentip gaf aan dat het bedrag dat de 100% is altijd na de woorden 'van de' staat.

	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat' is besproken wat de formule voor de dekkingsbijdrage is, en wat het verschil is tussen variabele en constante kosten. Deze informatie kon je gebruiken om te bedenken dat de bestelcommissie aan Thuisbezorgd.nl onder de variabele kosten valt, om zo de resterende variabele kosten (met behulp van de formule voor de dekkingsbijdrage) te kunnen berekenen.
	25	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij het eerste punt kon het helpen om nauwkeurig het woord 'per' te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dat gaf hier aan dat je het aantal extra bezorgde maaltijden nodig had om de toename van de dekkingsbijdrage te berekenen. Voor het tweede punt kon je de formule voor de winst uit het deel 'Break-even' van de uitleg 'Resultaat' gebruiken. Hierbij kon je jouw eigen antwoord op vraag 23 gebruiken. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel in de tekst en je eigen antwoorden, wat kon helpen om de benodigde informatie te vinden.
6	26	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de cursus heb je een hand-out gekregen over het onderwerp 'Rechtsvormen'. Hierin stond dat eigenaren van bedrijven die rechtspersoonlijkheid hebben niet aansprakelijk zijn met hun privévermogen. Met deze informatie kon je deze vraag beantwoorden.
	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag was het van belang om op te merken dat de betalingen en dus de ontvangsten een maand van tevoren plaatsvinden, zoals besproken in het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Ook kon het helpen om nauwkeurig de woorden 'per' en 'ieder' in de tekst te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Deze woorden gaven aan dat je het aantal gereserveerde weken en het aantal boshuisjes nodig had. Met dit soort opgaven heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij vraag 41 en 43.
	28	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het deel 'Hypotheekvormen' van de uitleg 'Lenen' is besproken dat er bij een hypothecaire lening sprake is van een onderpand (in dit geval het boshuisje). De extra denkstap die je zelf kon zetten was bedenken dat dit betekent dat de bank weinig risico wil lopen op waardevermindering van het onderpand, door het verplichten van een verzekering tegen bijvoorbeeld brandschade. Ook kon je zelf de extra denkstap zetten dat de bank vrij zeker wil zijn dat Tim en Noor de interest en aflossing kunnen betalen, door bijvoorbeeld een eis te stellen aan de solvabiliteit van hun bedrijf. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met opgaven waarin banken solvabiliteitseisen stellen, bijvoorbeeld bij opgave 36.
	29	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om het eerste punt te scoren kon je jouw eigen antwoord op vraag 27 gebruiken. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel in de tekst en je eigen antwoorden, wat kon helpen om de juiste informatie te vinden. Ook kon je hier het stappenplan uit het deel 'Lineair' van de uitleg 'Lenen' gebruiken om de aflossing te berekenen. Bij het tweede punt was het van belang om op te merken dat er om de uitgaven wordt gevraagd, en niet de kosten. Dit betekent dat je de interest kon berekenen zoals bij opgave 83, waar je tijdens de cursus mee hebt kunnen oefenen.
		58		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	5	9%
II	43	74%
III	8	14%
IV	2	3%
	58	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 97% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavenbundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorkomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.